

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z GEOGRAFII W KLASIE VII

1. Kontrakt z uczniami.

- 1) Każdy uczeń jest zapoznany na początku roku szkolnego z wymaganiami, kryteriami oceniania oraz sposobami sprawdzania osiągnięć z geografii.
- 2) Obecność ucznia na lekcjach jest obowiązkowa, każda nieobecność na nich zobowiązuje ucznia do uzupełniania przerobionego materiału.
- 3) W razie uzasadnionej potrzeby nauczyciel stwarza uczniowi szanse nadrobienia braków na konsultacjach indywidualnych lub grupowych w terminie ustalonym z nauczycielem.
- 4) Ocenianie bieżącej wiedzy i umiejętności dokonywane jest systematycznie w różnych formach w warunkach zapewniających obiektywność oceny.
- 5) Informacje o osiągnięciach i niepowodzeniach są przekazywane uczniowi na bieżąco w czasie lekcji i na konsultacjach, rodzicom w czasie konsultacji lub na zebraniach za pośrednictwem nauczyciela.
- 6) Nauczyciel uzasadnia ustaloną ocenę ustnie.
- 7) Nieobecność na lekcji nie zwalnia ucznia z przygotowania się do lekcji i możliwości odpowiedzi.
- 8) W zależności od ilości godzin geografii zaplanowanych tygodniowo, uczeń otrzyma odpowiednią minimalną liczbę ocen:
 - 3 oceny przy jednej godzinie tygodniowo,
 - 4 oceny przy dwóch godzinach tygodniowo,
- 9) Uczeń ma prawo być nieprzygotowanym do odpowiedzi ustnej bez usprawiedliwienia jeden raz w półroczu. O powyższym fakcie uczeń jest zobowiązany poinformować nauczyciela na początku lekcji w czasie czynności porządkowo-organizacyjnych. W przypadku, gdy uczeń nie zgłosi na początku lekcji nieprzygotowania, uważany jest za przygotowanego do zajęć, a jego aktywność lub jej brak podlega ocenie.
- 10) Uczeń traci prawo do zgłoszenia nieprzygotowania do lekcji w dniu, w którym zostały zapowiedziane: powtórzenie materiału, sprawdzian, test lub kartkówka.
- 11) Uczeń pracujący na sprawdzianie/teście/kartkówce niesamodzielnie otrzymuje ocenę niedostateczną bez możliwości jej poprawy.
- 12) Przy wystawianiu oceny rocznej bierze się pod uwagę ocenę półroczną. Ocena roczna i końcowa nie mogą się różnić o więcej niż jeden stopień od oceny półrocznej w danym roku szkolnym.

- 13) Uczeń, który uzyskał tytuł laureata konkursu przedmiotowego o zasięgu wojewódzkim lub ponadwojewódzkim lub tytuł laureata lub finalisty ogólnopolskiej olimpiady przedmiotowej otrzymuje z tych zajęć edukacyjnych najwyższą pozytywną końcową ocenę klasyfikacyjną.
- 14) Uczeń ma możliwość poprawienia oceny rocznej w wyniku egzaminu poprawkowego. Warunki i tryb uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej są zgodne ze Statutem Szkoły.
- 15) Ocena półroczna (roczna) nie jest średnią arytmetyczną ocen częściowych otrzymanych przez ucznia.
- 16) Uczeń, który opuścił więcej niż 50% lekcji i nie ma podstawy do wystawienia oceny, może nie być klasyfikowany z danego przedmiotu.

- 17) Prace klasowe, testy, klasówki i inne sprawdziany z punktowanymi odpowiedziami oceniane są według następującej skali procentowej:
 - 99- 100% celujący
 - 91-98 % bardzo dobry
 - 90-76% dobry
 - 75-51 % dostateczny
 - 35-50% dopuszczający
 - do 34 % niedostateczny

- 18) Liczbę punktów wynikającą z procentowego przeliczenia zaokrągla się do jedności stosując standardowe zasady zaokrąglania liczb.
- 19) Podczas lekcji uczeń zobowiązany jest do przestrzegania porządku, zasad kultury osobistej oraz kultury słowa.
- 20) Uczeń jest zobowiązany posiadać na lekcji materiały wskazane przez nauczyciela.
- 21) Uczeń ma prawo zadawać pytania związane z tematyką lekcji lub prosić o powtórzenie tych fragmentów lekcji, które nie są zrozumiałe i oczekiwać pomocy ze strony nauczyciela.
- 22) Uczeń zainteresowany geografią ma prawo do pomocy ze strony nauczyciela w postaci wskazania dodatkowych źródeł informacji geograficznych.

2. Narzędzia sprawdzania wiedzy i umiejętności :

- 1) Sprawdziany,
- 2) testy,
- 3) kartkówki,

- 4) odpowiedź ustna,
- 5) praca domowa,
- 6) prace w zeszycie ćwiczeń,
- 7) aktywność na lekcji,
- 8) praca w grupach,
- 9) przygotowanie do lekcji –indywidualnie,
- 10) orientacja na mapie,
- 11) referaty (prace pisemne, długoterminowe, z podaniem bibliografii),
- 12) udział w konkursach (szkolnych, powiatowych, rejonowych, wojewódzkich, ogólnopolskich, akcjach o tematyce przyrodniczo-ekologicznej),
- 13) udział ucznia w projektach edukacyjnych,
- 14) wykonanie prac dodatkowych (zapropionowanych przez ucznia lub wskazanych przez nauczyciela), wynikających z zainteresowań ucznia, wiążących się z programem jak i wykraczające poza program np.: przygotowanie materiału do nowej lekcji, zorganizowanie wystawy, konkursu itp.

3. Obszary aktywności uczniów oceniane na lekcjach geografii:

- 1) rozumienie pojęć geograficznych i znajomość ich definicji,
- 2) prowadzenie rozumowań,
- 3) analizowanie tekstów w stylu geograficznym,
- 4) rozwiązywanie problemów geograficznych z wykorzystaniem dotychczasowej wiedzy,
- 5) stosowanie wiedzy przedmiotowej w rozwiązywaniu problemów geograficznych,
- 6) prezentowanie wyników swojej pracy w różnych formach,
- 7) aktywność na lekcji, praca w grupach i własny wkład pracy ucznia.

4. Kryteria ocen poszczególnych form aktywności

Rodzaj aktywności	Kryteria oceny	Zakres treści	Ocena jaką można uzyskać/ częstotliwość
Odpowiedzi ustne	Zrozumienie polecenia, zgodność wypowiedzi z tematem, zwięzłość wypowiedzi, umiejętność logicznego, pełnego wypowiedziania się, stosowanie terminologii geograficznej, interpretacji, posługiwanie się mapą i pomocami dydaktycznymi podczas wypowiedzi.	Materiał z danej partii materiału.	Ocena 1-6 / minimum jedna w półroczu.
Prace pisemne – sprawdziany/testy (trwające minimum 30 minut lub dłużej)	Zwięzłość odpowiedzi, zrozumienie poleceń, umiejętność analizy map, wykresów, tabel, diagramów itp., znajomość pojęć i faktów, tworzenie własnych informacji na podstawie materiału stymulującego.	Po każdym dziale lub po większej partii materiału	Ocena 1-6 / minimum jedna w półroczu.
Prace pisemne – kartkówki (trwające do 15)	Zwięzłość odpowiedzi, zrozumienie poleceń, umiejętność analizy map, wykresów, tabel, diagramów, znajomość pojęć i faktów, tworzenie własnych informacji na podstawie materiału stymulującego. Zagadnienia z trzech ostatnich tematów lekcji oraz zagadnienia, którymi uczniowie muszą się na bieżąco posługiwać.	Bieżące zagadnienia omawiane na lekcji	Ocena 1-5 / minimum jedna w półroczu. Nauczyciel nie musi zapowiadać kartkówki.
Praca w grupach	Akceptowanie powierzonych ról, przydzielonych prac, udział w rozwiązywaniu ewentualnych konfliktów, akceptowanie ustalonych zasad pracy w grupie, planowanie wspólnych działań, współudział w podejmowaniu decyzji, przyjmowanie odpowiedzialności z pracą, udział w dyskusji, słuchanie innych, zadawanie pytań, udzielanie odpowiedzi, uzasadnianie swojego stanowiska, utrzymanie dyscypliny podczas pracy. Umiejętność działania zgodnie ze wskazówkami nauczyciela, stosowanie zasad pracy w zespole.	Bieżący materiał	Ocena 1-5
Aktywność na lekcji	Umiejętność logicznego, pełnego wypowiedziania się, wnioskowanie, dostrzeganie prawidłowości, częstotliwość prawidłowych odpowiedzi na pytania zadawane przez nauczyciela	Bieżący materiał	Ocen 1-5

Rodzaj aktywności	Kryteria oceny	Zakres treści	Ocena jaką można uzyskać/ częstotliwość
Prace długoterminowe	Staranność wykonania pracy, dobór treści i logika wykonanej pracy, umiejętność korzystania z różnych źródeł informacji, sposób zaprezentowania pracy kolegom oraz ustosunkowanie się do przedstawionych zagadnień, zdolność do zainteresowania pracą odbiorców.	Tematyka zgodna z pracą.	Ocena 1-6 / Minimum jedna w roku.
Zadania domowe w formie pisemnej - nie każda praca otrzyma ocenę	Materiał nauczania z bieżącej lekcji lub przygotowanie materiału dotyczącego nowego tematu.	Treść zadania.	Ocenie może podlegać jedna praca domowa lub wybiórczo kilka prac. Minimum jedna w półroczu. Ocena 1-5 Za brak zadania domowego uczeń nie otrzymuje oceny niedostatecznej.
Umiejętność posługiwania się mapą i innymi źródłami informacji geograficznej.	Biegłość w korzystaniu z mapy, umiejętność posługiwania się przyrządami dydaktycznymi czasopismami geograficznymi, książkami popularnonaukowymi, rocznikiem statystycznym.	Bieżący materiał.	1-5/ co najmniej jedna w roku.
Udział w konkursach/ aktywność pozalekcyjna z geografii.	W zależności od konkursu.	Zgodny z tematyką konkursu.	Za udział w konkursach szkolnych – ocena bardzo dobra z aktywności. Za udział i wysokie osiągnięcia w

Rodzaj aktywności	Kryteria oceny	Zakres treści	Ocena jaką można uzyskać/ częstotliwość
			konkursach powiatowych, wojewódzkich, ogólnopolskich– ocena celująca z aktywności.

5. Sprawdziany / testy pisemne.

- 1) Sprawdziany / testy pisemne są dla ucznia obowiązkowe.
- 2) Sprawdziany / testy pisemne zapowiadane są z tygodniowym wyprzedzeniem, nauczyciel zapisuje ołówkiem termin pracy pisemnej w dzienniku lekcyjnym.
- 3) Praca pisemna jest poprzedzona lekcją powtórzeniową do której uczeń powinien się przygotować **lub** podaniem przez nauczyciela zagadnień do sprawdzianu/testu na bazie których uczeń zobowiązany jest się do niego przygotować.
- 4) Uczeń, który był nieobecny na sprawdzianie/ teście z przyczyn usprawiedliwionych, musi przystąpić do niego w ciągu dwóch tygodni od daty powrotu do szkoły **w terminie ustalony przez nauczyciela.**
- 5) Uczeń, który był nieobecny na sprawdzianie/ teście z przyczyn nieusprawiedliwionych, przystępuje do niego w terminie nie dłuższym niż jeden tydzień od dnia powrotu do szkoły.
- 6) Uczeń ma prawo jednorazowego poprawienia oceny ze sprawdzianu lub pracy klasowej w terminie uzgodnionym z nauczycielem, nie później jednak niż w ciągu tygodnia od dnia oddania ocenionych prac. Nie przystąpienie do poprawy jest jednoznaczne z utratą możliwości poprawy.
- 7) Poprawie nie podlegają oceny z kartkówek i odpowiedzi ustnych.
- 8) Przy poprawianiu sprawdzianów lub ich pisaniu w drugim terminie kryteria ocen nie ulegają zmianie, a otrzymana ocena zostaje wpisana do dziennika. Przy wystawianiu oceny końcowej bierze się pod uwagę obydwie oceny.
- 9) Jeżeli uczeń nie pisał pracy klasowej lub sprawdzianu, ma obowiązek poddać się tej formie sprawdzenia wiedzy w terminie wyznaczonym przez nauczyciela, nie później niż dwa tygodnie od momentu powrotu do szkoły.
- 10) Jeżeli uczeń nie przystąpi do sprawdzianu lub pracy klasowej w drugim terminie, nauczyciel ma prawo sprawdzić jego wiadomości bez uzgadniania terminu
- 11) Jeżeli uczeń otrzyma niekorzystną dla siebie ocenę z pracy pisemnej, może zaliczyć materiał w ciągu jednego tygodnia, w terminie ustalonym przez nauczyciela. W dzienniku uczeń otrzymuje obok pierwszej oceny, ocenę poprawkową.
- 12) Każdy uczeń na własną prośbę ma prawo pisać sprawdzian poprawkowy (termin wyznacza nauczyciel). Do dziennika wpisywane są obydwie oceny.

- 13) Prace pisemne są sprawdzane i oddawane przez nauczyciela w ciągu 14 dni od ich napisania.
- 14) Sprawdzone i ocenione prace pisemne uczeń i jego rodzice otrzymują do wglądu:
 - a) uczniowie na zajęciach lekcyjnych na których dokonuje się analizy, omówienia i wskazania braków w opanowaniu materiału oraz wskazanie sposobów uzupełnienia wiadomości.
 - b) rodzice, na ich ustną prośbę, na spotkaniach indywidualnych i zebraniach w obecności nauczyciela uczącego tego przedmiotu w szkole.
- 15) Prace pisemnych uczniowie nie zabierają do domu.
- 16) Wszystkie prace pisemne są przechowywane przez nauczyciela do końca danego roku szkolnego.

6. Kartkówki.

- 1) Przeprowadzone są w zależności od potrzeb, nie muszą być zapowiedziane, obejmują materiał z trzech ostatnich lekcji.
- 2) Kartkówka powinna być sprawdzona i oddana uczniom w ciągu tygodnia.
- 3) Uczeń ma obowiązek wkleić kartkówkę do zeszytu przedmiotowego, dokonać w zeszycie pisemnej poprawy błędnie rozwiązanych na niej zadań i przedłożenia jej do podpisu rodzicom.
- 4) Nieobecność ucznia na kartkówce nie zobowiązuje go do zaliczenia danej partii materiału.
- 5) Sprawdzone i poprawione kartkówki nauczyciel oddaje uczniom.
- 6) kartkówki oceniane są według następującej skali procentowej:

91-100%	bardzo dobry
80-90%	dobry
75-80%	dostateczny
65-75%	dopuszczający
do 64%	niedostateczny

7. Odpowiedzi ustne.

- 1) Uczeń zobowiązany jest do przygotowania się do każdej lekcji. Sprawdzenie wiadomości i umiejętności z ostatnich 3 lekcji może mieć formę odpowiedzi ustnej lub pisemnej.
- 2) Z odpowiedzi uczeń otrzymuje jedną ocenę.
- 3) Uczeń otrzymuje minimum jedną ocenę z odpowiedzi w półroczu.
- 4) W odpowiedzi ustnej oceniana jest:

- zwięzłość wypowiedzi,
 - umiejętność logicznego, pełnego wypowiedzania się,
 - zawartość rzeczowa i dobór treści,
 - argumentacja, wyrażanie sądów, uzasadnienie,
 - stosowanie języka geograficznego,
 - sposób prezentacji.
- 5) Przy wystawieniu oceny za odpowiedź ustną nauczyciel powinien przekazać uczniowi informację zwrotną.
- 6) Odmowa odpowiedzi ustnej przez ucznia jest równoznaczna z wystawieniem mu oceny niedostatecznej z odpowiedzi.
- 7) Wypowiedzi ustne punktowane oceną:
- 1 (ndst) – wypowiedź z poważnymi błędami merytorycznymi, niesamodzielna, pomijająca najważniejsze zagadnienia, nieznanostwo podstawowych faktów geograficznych, błędy językowe.
 - 2 (dop) – wypowiedź z niewielkimi błędami merytorycznymi, niesamodzielna, niepełna, błędy językowe.
 - 3 (dst) – wypowiedź z mało istotnymi błędami merytorycznymi, niepełna, samodzielna, omówienie podstawowych zagadnień.
 - 4 (db) – wypowiedź bezbłędna, samodzielna, niepełna, uporządkowane przytaczanie faktów, poprawny język.
 - 5 (bdb) – wypowiedź bezbłędna samodzielna, swobodne operowanie faktami, integracja wiedzy z różnych dziedzin.
 - 6 (cel) – wypowiedź bezbłędna, samodzielna, wyczerpująca, swobodne operowanie faktami, widoczne zaangażowanie ucznia w proces dydaktyczny.

Oceny od 1 do 5 mogą być rozszerzone o „+” plus, a oceny od 2 do 6 o „-” minus.

8. Sprawdzanie i ocenianie zadań w zeszytach ćwiczeń i przedmiotowym:

- 1) ćwiczenia i zeszyt przedmiotowy z geografii są obowiązkowe,
- 2) zadania w zeszytach przedmiotowym i ćwiczeniach są sprawdzane i mogą podlegać ocenianiu przynajmniej raz w półroczu,
- 3) za wykonane zadanie uczeń może otrzymać ocenę lub „+” (w zależności od stopnia trudności zadania lub sposobu jego wykonania),
- 4) brak pracy domowej zostaje odnotowany za pomocą kropki „•”.

- 5) nauczyciel ocenia w zeszycie przedmiotowym i w zeszycie ćwiczeń:
 - poprawność merytoryczną i językową wykonanych zadań,
 - systematyczność wykonywanych zadań,
 - estetykę i staranność wykonania,
 - czytelność i funkcjonowanie rozwiązań graficznych.
- 6) brak zeszytu ćwiczeń lub /i przedmiotowego, w przypadku gdy należało w nim wykonać zadanie domowe, traktowany jest jako brak zadania domowego.

9. Uczeń otrzymuje za swoje osiągnięcia w danym roku szkolnym ocenę śródroczną i roczną. Wystawia je nauczyciel na podstawie ocen cząstkowych ze wszystkich form aktywności.

10. Kryteria uzyskania oceny półrocznej i rocznej:

- 1) ocena roczna powinna uwzględniać ocenę półroczną,
- 2) ocena roczna może być podwyższona w przypadku osiągnięcia wymiernych sukcesów w konkursach geograficznych

OGÓLNE WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE STOPNIE Z PRZEDMIOTU GEOGRAFIA

Ocena celująca.

Uczeń:

- 1) w bardzo wysokim stopniu opanował wiedzę i umiejętności z danego przedmiotu określone w podstawie programowej rozszerzając je o wiadomości wykraczające poza program danej klasy,
- 2) formułuje oryginalne i przemyślane wnioski, hierarchizuje i selekcjonuje nabywaną wiedzę,
- 3) potrafi rozwiązywać problemy nietypowe,
- 4) jest twórczy,
- 5) rozwija swoje uzdolnienia,
- 6) samodzielnie potrafi korzystać z różnych źródeł informacji oraz biegle posługuje się zdobytą wiedzą w praktyce,
- 7) osiąga sukcesy w konkursach przedmiotowych i zajmuje punktowane miejsca na etapie szkolnym, powiatowym, wojewódzkim,
- 8) aktywnie uczestniczy w różnych formach współzawodnictwa i uzyskuje w nich wysokie wyniki.
- 9) prowadzi własne prace badawcze, obserwacje pod okiem nauczyciela,
- 10) wypowiada się pełnym zdaniem posługując się terminologią geograficzną i wzbogaca wypowiedź pomocami dydaktycznymi.

Ocena bardzo dobra:**Uczeń:**

- 1) uczeń w wysokim stopniu opanował treści programowe przewidziane dla danej klasy,
- 2) potrafi samodzielnie interpretować i wyjaśniać fakty i zjawiska,
- 3) chętnie wyszukuje informacje, wykorzystuje różne źródła,
- 4) nabytą wiedzę i umiejętności potrafi wykorzystać w praktyce,
- 5) uczestniczy i uzyskuje dobre wyniki w różnych formach współzawodnictwa,
- 6) rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne o dużym stopniu trudności,
- 7) umie zastosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach,
- 8) wykazuje dużą samodzielność,

Ocena dobra:**Uczeń:**

- 1) poprawnie i samodzielnie rozwiązuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne,
- 2) umie samodzielnie pracować z materiałem źródłowym i podręcznikiem,
- 3) ustnie i pisemnie stosuje terminologię typową dla danego przedmiotu,
- 4) rozwiązuje typowe problemy z wykorzystaniem metod oraz różnorodnych źródeł informacji,
- 5) dostrzega i wyjaśnia związki zachodzące pomiędzy różnymi procesami na ziemi dzięki swoim wiadomościom rozumie większość materiału,
- 6) dobrze wykorzystuje swoje wiadomości do rozwiązywania nowych problemów pod kierunkiem nauczyciela,
- 7) rozwiązuje zadania nietypowe,
- 8) potrafi korzystać ze źródeł informacji pod kierunkiem nauczyciela.

Ocena dostateczna:**Uczeń:**

- 1) opanował treści podstawowe niezbędne w dalszej nauce,
- 2) z minimalną pomocą nauczyciela rozwiązuje typowe problemy,
- 3) analizuje podstawowe zależności,
- 4) przejawia własną inicjatywę,
- 5) rozumie treści określone programem nauczania,

- 6) próbuje porównywać, wnioskować, zajmować stanowisko.
- 7) jest w stanie robić dalsze postępy i rozwiązywać zadania teoretyczne i praktyczne o średnim stopniu trudności,
- 8) potrafi korzystać z różnych źródeł informacji pod kierunkiem nauczyciela.

Ocena dopuszczająca:

Uczeń:

- 1) opanował treści konieczne, obejmujące najniższy zakres wiadomości i umiejętności ujęty w podstawie programowej,
- 2) ma braki w podstawowych wiadomościach, lecz przy pomocy nauczyciela potrafi je nadrabiać,
- 3) przejawia gotowość do przyswajania nowych wiadomości i poprawy ocen niedostatecznych,
- 4) podporządkowuje się instrukcjom nauczyciela i współpracuje z nim
- 5) potrafi rozwiązywać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności, często z pomocą nauczyciela.

Ocena niedostateczna:

Uczeń:

- 1) nie opanował treści koniecznych, przewidzianych w minimum programowym,
- 2) ma duże braki w podstawowych wiadomościach, nawet z pomocą nauczyciela nie potrafi ich nadrobić,
- 3) nie przejawia gotowości do przyswajania nowych wiadomości,
- 4) nie podporządkowuje się instrukcjom nauczyciela i nie współpracuje z nim,
- 5) nie korzysta z form pomocy uzupełnienia braków edukacyjnych stworzonych przez nauczyciela.

PRZY DOKONYWANIU OCENY OSIĄGNIĘĆ I UMIEJĘTNOŚCI UCZNIĄ UWZGLĘDNIĄ SIĘ INDYWIDUALNE POTRZEBY DANEGO UCZNIĄ

Uczniowie o rozwoju funkcji poznawczych niższej niż przeciętna.

Dostosowanie:

- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności,

- pozostawianie więcej czasu na jego utrwalenie,
- podawanie poleceń w prostszej formie,
- unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć,
- częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu,
- unikanie pytań problemowych, przekrojowych,
- wolniejsze tempo pracy,
- szerokie stosowanie zasady pogłębienia,

Uczniowie z dysleksją rozwojową.

Dostosowanie:

- 1) Kontrolować stopień zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów (wolne tempo czytania, słabe rozumienie jednorazowo przeczytanego tekstu może uniemożliwić wykazanie się wiedzą z danego materiału).
- 2) Ze względu na wolne tempo czytania i pisania wskazane jest wydłużenie czasu pracy ucznia.
- 3) Sprawdzanie wiadomości powinno odbywać się często i dotyczyć krótszych partii materiału. Pytania kierowane do ucznia powinny być precyzyjne
- 4) Unikać wrywania do odpowiedzi.
- 5) Dobrze jest posadzić ucznia blisko nauczyciela, dzięki temu zwiększy się jego koncentracja uwagi, ograniczeniu ulegnie ilość bodźców rozpraszających, wzrośnie bezpośrednia kontrola nauczyciela, bliskość tablicy pozwoli zmniejszyć ilość błędów przy przepisywaniu.
- 6) Uwzględnić trudności związane z myleniem znaków działań, przestawianiem cyfr, zapisywaniem itp.
- 7) Materiał sprawiający trudność dłużej utrwalac, dzielic na mniejsze partie.
- 8) Oceniać tok rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny, co wynikać może z pomyłek rachunkowych.
- 9) Oceniać dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna, gdyż uczniowie dyslektyczni często prezentują styl dochodzenia do rozwiązania niedostępny innym osobom, będący na wyższym poziomie kompetencji.

Uczniowie z zaburzeniami funkcji słuchowo –językowych.

Trudności z zapamiętywaniem nazw geograficznych. Trudności z opanowaniem systematyki (hierarchiczny układ informacji).
Zła orientacja w czasie i przestrzeni.

Dostosowanie:

- 1) uwzględniać trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk, dat.
- 2) w czasie odpowiedzi ustnych dyskretnie wspomagać, dawać więcej czasu na przypomnienie, wydobyć z pamięci nazw, terminów, dyskretnie naprowadzać,
- 3) częściej powtarzać i utrwalać materiał,
- 4) podczas uczenia stosować techniki skojarzeniowe ułatwiające zapamiętywanie.

Zaburzenie funkcji wzrokowo-przestrzennych, integracji percepcyjno-motorycznej i lateralizacji.

Trudności z czytaniem i rysowaniem map geograficznych.

Trudności z orientacją w czasie i w przestrzeni (wskazywanie kierunków na mapie i w przestrzeni, obliczanie stref czasowych, położenia geograficznego, kąta padania promienia słonecznego itp. Problemy z organizacją przestrzenną schematów i rysunków.

Dostosowanie:

- 1) Wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch),
- 2) Używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania.
- 3) Zróżnicować formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia.
- 4) Często oceniać prace domowe.

<p style="text-align: center;">konieczne</p> <p style="text-align: center;">(ocena dopuszczająca)</p>	<p style="text-align: center;">podstawowe</p> <p style="text-align: center;">(ocena dostateczna)</p>	<p style="text-align: center;">rozszerzające</p> <p style="text-align: center;">(ocena dobra)</p>	<p style="text-align: center;">dopelniające</p> <p style="text-align: center;">(ocena bardzo dobra)</p>	<p style="text-align: center;">wykraczające</p> <p style="text-align: center;">(ocena celująca)</p>
<p>1. Podstawy geografii. Rozdział dodatkowy²</p>				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geografia</i> • przedstawia podział nauk geograficznych • podaje wymiary Ziemi • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>siatka geograficzna, południk, równoleżnik, zwrotnik, długość geograficzna, szerokość geograficzna</i> • wskazuje na globusie i na mapie południk: 0° i 180° oraz półkulę wschodnią i półkulę zachodnią • wskazuje na globusie i na mapie równik oraz półkule: północną i południową • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, siatka kartograficzna, legenda mapy</i> • wymienia elementy mapy • wymienia rodzaje skal • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość względna, wysokość bezwzględna, poziomica</i> • odczytuje z mapy wysokość bezwzględną • podaje na podstawie atlasu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia różnicę między geografią fizyczną a geografią społeczno-ekonomiczną ○ wymienia źródła informacji geograficznej ○ podaje cechy kształtu Ziemi ○ odczytuje wartości szerokości geograficznej zwrotników, kół podbiegunowych oraz biegunów ○ podaje cechy siatki geograficznej ○ określa położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie ○ wyjaśnia różnicę między siatką kartograficzną a siatką geograficzną ○ szereguje skale od największej do najmniejszej ○ podaje różnicę między wysokością względną i wysokością bezwzględną ○ określa na podstawie rysunku poziomicowego cechy ukształtowania powierzchni terenu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym się zajmują poszczególne nauki geograficzne • przedstawia poglądy na kształt Ziemi • wymienia dowody na kulistość Ziemi • wymienia cechy południków i równoleżników • odczytuje długość i szerokość geograficzną na globusie i na mapie • odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych • przedstawia skalę w postaci mianowanej i podziałki liniowej • wymienia metody prezentacji zjawisk na mapach • omawia sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapie • oblicza wysokości względne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady praktycznego zastosowania geografii ○ wyjaśnia różnicę między elipsoidą a geoidą ○ wyjaśnia znaczenie układu współrzędnych geograficznych ○ oblicza na podstawie współrzędnych geograficznych rozciągłość równoleżnikową i rozciągłość południkową ○ analizuje treści map wykonanych w różnych skalach ○ posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie i na mapie ○ omawia metody prezentacji zjawisk na mapach ○ charakteryzuje rzeźbę terenu na podstawie rysunku poziomicowego i mapy ogólnogeograficznej ○ odszukuje w atlasie mapy i określa ich przynależność do poszczególnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa przedmiot badań poszczególnych nauk geograficznych ○ ocenia znaczenie umiejętności określania współrzędnych geograficznych w życiu człowieka ○ oblicza skalę mapy na podstawie odległości rzeczywistej między obiektami przedstawionymi na mapie ○ wskazuje możliwość praktycznego wykorzystania map w różnych skalach ○ interpretuje treści różnego rodzaju map i przedstawia ich zastosowanie

nazwy map ogólnogeograficznych i tematycznych	o charakteryzuje mapy ze względu na ich przeznaczenie	• omawia podział map ze względu na treść, skalę i przeznaczenie	rodzajów	
2. Środowisko przyrodnicze Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej podaje całkowitą i administracyjną powierzchnię Polski o wskazuje na mapie geometryczny środek Polski o wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie o podaje długość granic z sąsiadującymi państwami o wyjaśnia znaczenie terminu <i>geologia</i> o wymienia najważniejsze wydarzenia geologiczne na obszarze Polski o wyjaśnia znaczenie terminów <i>plejstocen</i> i <i>holocen</i> o wyjaśnia znaczenie terminów <i>krajobraz polodowcowy</i> i <i>rzeźba glacialna</i> o wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski o wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie o wymienia główne rodzaje skał o wyjaśnia znaczenie terminów: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy o wskazuje na mapie przebieg granic Polski o omawia na podstawie mapy płytową budowę litosfery o omawia proces powstawania gór o wymienia na podstawie mapy geologicznej ruchy górotwórcze w Europie i w Polsce o wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski • charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy • opisuje cechy różnych typów genetycznych gór • przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata • charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski • omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego oraz geopolitycznego Polski • opisuje jednostki geologiczne Polski i podaje ich charakterystyczne cechy o określa na podstawie mapy geologicznej obszary poszczególnych fałdowań na terenie Europy i Polski o opisuje mechanizm powstawania lodowców o wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski o przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski o rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski o podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy • wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski o wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski o opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze o wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę o ocenia znaczenie gospodarcze rzek Polski o analizuje główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego o ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce

<p><i>pogoda, klimat, ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego ○ wymienia elementy klimatu ○ wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobowa wartość temperatury powietrza</i> ○ wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce ○ wymienia rodzaje wiatrów • wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i> • wyjaśnia znaczenie terminów <i>system rzeczny, dorzecze, zlewisko</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski • określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego ○ podaje główne cechy fizyczne Bałtyku ○ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, proces glebotwórczy, profil glebowy, poziomy glebowe</i> ○ wymienia typy gleb w Polsce 	<p>wulkaniczne w Europie i w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ omawia zlodowacenia na obszarze Polski ○ opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe ○ porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy ○ dokonuje podziału surowców mineralnych ○ wymienia strefy klimatyczne świata na podstawie mapy tematycznej ○ podaje cechy przejściowości klimatu Polski ○ podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej ○ opisuje wody Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej ○ rozpoznaje typy ujść rzecznych ○ charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata ○ opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku • opisuje charakterystyczne typy gleb w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej • omawia warunki klimatyczne w Europie • charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce • odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkości opadów atmosferycznych z klimatogramów • wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry • opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry • charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku • wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych • omawia funkcje lasów • omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce • ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> ○ opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski ○ opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce ○ omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku ○ omawia procesy i czynniki glebotwórcze ○ opisuje typy zbiorowisk leśnych w Polsce ○ opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski • ocenia najważniejsze działania w zakresie ochrony środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> ○ podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego • planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
---	--	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> ○ wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> ○ wymienia różne rodzaje lasów w Polsce ○ wymienia formy ochrony przyrody w Polsce ○ wskazuje na mapie Polski parki narodowe 	<ul style="list-style-type: none"> ○ przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski ○ omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski ○ omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce ○ podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu ● charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 	<p>przyrodniczego</p>		
---	--	-----------------------	--	--

3. Ludność i urbanizacja w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wskazuje na mapie politycznej Europy największe i najmniejsze państwa Europy ● wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolicy ● wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demografia, przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego,</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● szereguje województwa pod względem powierzchni od największego do najmniejszego ○ prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po II wojnie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. ○ oblicza współczynnik przyrostu naturalnego ○ podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● omawia zmiany, które zaszły w podziale administracyjnym Polski po 1 stycznia 1999 r. ○ omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski ○ analizuje konsekwencje
---	---	--	--	--

<p><i>współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> • odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych <ul style="list-style-type: none"> ○ wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik gęstości zaludnienia</i> ○ wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce ○ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> ○ wyjaśnia różnicę między emigracją a imigracją ○ odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski ○ wymienia główne skupiska Polonii ○ wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> ○ wymienia przyczyny migracji wewnętrznych 	<p>światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2016 ○ omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce ○ omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Europie i w Polsce • omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce • wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce • określa kierunki napływu imigrantów do Polski • podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce • charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ○ omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce ○ porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych ○ oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski ○ opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce <ul style="list-style-type: none"> • opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce <ul style="list-style-type: none"> ○ porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy ○ omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce ○ porównuje strukturę narodowościową ludności Polski z analogicznymi strukturami ludności w wybranych państwach europejskich ○ określa na podstawie danych statystycznych różnicę w strukturze zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach ○ porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich ○ analizuje wskaźnik 	<ul style="list-style-type: none"> ○ omawia strukturę płci i wieku ludności Polski na tle struktur wybranych państw europejskich na podstawie piramidy płci i wieku ○ omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski <ul style="list-style-type: none"> • oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego Polsce <ul style="list-style-type: none"> ○ charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce ○ omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce ○ przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy ○ omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach ○ omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji ○ charakteryzuje przemiany 	<p>starzenia się społeczeństwa europejskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Europie i w Polsce ○ ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie ○ omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce <ul style="list-style-type: none"> • analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce <ul style="list-style-type: none"> ○ omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej
---	--	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> ○ wymienia mniejszości narodowe w Polsce ○ wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkałe przez mniejszości narodowe ○ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, struktura wykształcenia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> ○ odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki ○ odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie ○ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> ○ odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>miasto</i> • wymienia największe miasta i wskazuje je na mapie Polski • wymienia funkcje miast 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny bezrobocia w Polsce • porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych • wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady • podaje różnicę między aglomeracją monocentryczną a policentryczną • podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce • podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce 	<p>urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce ○ charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce ○ omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce 	<p>współczesnych miast</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ omawia problemy mieszkańców dużych miast ○ analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych ○ omawia przemiany współczesnych miast 	
---	---	--	--	--

4. Rolnictwo i przemysł Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje rolnictwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolnictwo 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia poziom 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia korzyści dla
--	---	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> ○ wymienia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce ○ wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce ○ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór</i> ○ wymienia główne uprawy w Polsce ○ wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce ○ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hodowla, pogłowie</i> ○ wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce ○ wskazuje na mapie obszary hodowli zwierząt gospodarskich ○ dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy ○ wymienia funkcje przemysłu ○ wymienia źródła energii ○ wymienia typy elektrowni ○ wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce ○ wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie 	<p>przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> ● prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce ● przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce ● prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw ● wskazuje rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce ● przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce ● wymienia czynniki lokalizacji hodowli bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce ● omawia cechy polskiego przemysłu ● wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski ● lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłne, wodne i niekonwencjonalne ● opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł 	<p>jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno- - gospodarczym kraju</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ omawia regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce ○ przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy ○ prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę hodowli w Polsce ○ przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju ○ omawia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia przemysłu w Polsce ○ prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy ○ opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w polskich portach morskich ○ opisuje strukturę 	<p>mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce ○ porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy ○ porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy ○ omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej ○ analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu ○ omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce ○ określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce ○ omawia problemy przemysłu stoczniowego w Polsce 	<p>polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 r. i wyjaśnia ich przyczyny ○ przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce
---	---	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> odnawialnych opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w portach morskich Polski 	połowów ryb w Polsce		
--	--	----------------------	--	--

5. Usługi w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> wyróżnia rodzaje transportu w Polsce wskazuje na mapie Polski porty handlowe, śródlądowe oraz lotnicze wyróżnia rodzaje łączności wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> dokonuje podziału turystyki wymienia i wskazuje na mapie regiony turystyczne Polski wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski 	<ul style="list-style-type: none"> Uczeń: omawia zróżnicowanie usług w Polsce omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych i autostrad w Polsce omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce omawia na podstawie danych statystycznych morską flotę transportową w Polsce omawia czynniki rozwoju turystyki wymienia i wskazuje na mapie polskie obiekty, znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> omawia strukturę towarową handlu międzynarodowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski charakteryzuje obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej
--	---	--	---	--

		Polsce		
6. Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego podaje przyczyny kwaśnych opadów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska wymienia źródła zanieczyszczeń komunalnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie mapy tematycznej stan zanieczyszczeń wód śródlądowych omawia skutki zanieczyszczeń środowiska naturalnego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ustala na podstawie dostępnych źródeł, jakie regiony w Polsce cechują się największym zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego
7. Relacje między elementami środowiska geograficznego				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, terasa zalewowa, sztuczny zbiornik wodny</i> wymienia przyczyny powodzi w Polsce wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje zjawisko powodzi <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim omawia przyczyny migracji do stref 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce <ul style="list-style-type: none"> określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej <ul style="list-style-type: none"> omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy teras zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce <ul style="list-style-type: none"> analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub

<p>sterowanej i gospodarki rynkowej</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> ● wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>podmiejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności ○ omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 r. i po nim ○ omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych ○ wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego 	<ul style="list-style-type: none"> ○ wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności ○ analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego ○ omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 r. ○ wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach ○ wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych ○ wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<ul style="list-style-type: none"> ○ omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy ○ określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy ○ wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich ○ opisuje zmiany, jakie zaszły w strukturze produkcji po 1989 r. w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej ○ omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki ○ analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie ○ określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach 	<p>ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, stylu zabudowy oraz strukturze demograficznej w strefach podmiejskich ○ ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich ○ wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 r. na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju ○ identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju ○ identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta
--	--	--	---	--

8. Mój region i moja mała ojczyzna

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i>• wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski• wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony• wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu• wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i>• wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny• przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie• wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych• rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania• wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych• określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym• rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie• analizuje genezę rzeźby powierzchni swojego regionu• prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu• prezentuje główne cechy gospodarki regionu• opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny• omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu• analizuje formy współpracy między własnym regionem a partnerskimi regionami zagranicznymi• prezentuje na podstawie informacji wyszukiwanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej• projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie• wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego• planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie• projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności
--	---	--	---	---